

ДЕФИНИЦИОННА БАЗА НА СТАНДАРТНАТА НОРМА НА СЪВРЕМЕННИЯ ИСПАНСКИ ЕЗИК В МЕКСИКО

Славей Горанова

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“, Варна

A DEFINITIONAL FRAMEWORK OF THE STANDARD NORM OF CONTEMPORARY MEXICAN SPANISH

Slaveyah Goranova

Paraskev Stoyanov Medical University, Varna

In the context of the growing need for precise terminology that can be employed in the study of Latin American variants of the Spanish language, we analyze the definitional framework of the standard norm of contemporary Mexican Spanish. We contrast terms such as *standard norm* and *phonetic norm*, while exploring the nature of pluricentric languages. We examine terms such as *national language* and *national variant*. We rely on Coseriu's understanding of *historical* and *functional language* to shed new light on the concept of *variant*. Thus we are able to contribute to the ongoing efforts aimed at improving the terminological precision of linguistic studies of the Latin American variants of Spanish.

Key words: variant, standard norm, Mexican Spanish

Увод

Изучаването на езиковите особености на испанския език в Латинска Америка е сред актуалните задачи на испанистиката (Вершинина 2002: 1), като процесът на изработване и усъвършенстване на терминологичния апарат не е завършил. В настоящото изследване анализираме дефиниционната база на стандартната норма на съвременния испански език в Мексико, като последния приемаме за *мексикански вариант*. Необходимо е да се поясни предпочитанието ни към този термин, особено с оглед на липсата на единодушно прието название, с което да се обозначи социолингвистичната съвкупност от *вариации*, обединени от качеството си на девиация от една и съща *стандартна норма*.

Плурицентричност

Важно е да се изтъкне, че езиковият вариант съществува само при *плурицентричните* езици. Наричан също *мултицентричен*¹ (Перес-Лянгада 2012), *полицентричен*² (Борега Нието 2007), *полинационален* (Яколева 2017: 7) или *плуринационален*³ (Фирсова 1999), плурицентричният език е език с две или повече *стандартни норми*. Плурицентричният език „няма една-единствена норма, а две или повече, равнопоставени по престиж, употреба и прочие. Терминът се използва за езици, употребявани в широка географска зона, обикновено различни държави“ (Бернардес 2012: 1). Стандартната норма, позната още и с названия като *стандартен език* (Хавранек 1964) и *лингвистична норма* (Либерман 2009), е езиков стандарт, признат за такъв от носителите на даден език. Моноцентричните езици имат една културна норма, спрямо която могат да се отличат диалектите на езика; при плурицентричните всеки диалект е съпоставим с точно определена норма.

Исторически и функционален език

Приемайки Косериувото разбиране за *исторически език* като „език, исторически обособен като идеална цялост, както и признат за такъв както от собствените си носители, така и от инакоговорещия“ (Косериу 1981б: 302), и „*функционален език* като един диалект, на едно определено ниво и с един определен стил“ (Косериу 1981а: 308 – 309), определяме варианта като **съвкупност от функционални езици с общ географски знаменател, която проявява признаци на исторически език, различен от първоначалния.**

В контекста на Косериувата терминология вариантът може да се приеме и като *диалект на един исторически език*. Подобно определение обаче изглежда проблематично поради класическата дихотомия стандартна норма – диалект, тъй като вариантът има собствена стандартна норма.

Вариант

В испаноезичната литература не се е наложил един-единствен термин за обозначаването на **вариант** на плурицентричен език: обна-

¹ Multicentric.

² Policéntrico.

³ Plurinacional.

родваният от Института „Сервантес“ през 2017 г. е *разновидност*⁴ (Институт Сервантес 2017). Среща се и *вариант*⁵ (Караско 1989). В англоезични трудове също се употребяват *разновидност*⁶ (Де ла Мота и др. 2010) и *вариант*⁷ (Миндлин 2012). Тези термини обаче се натолват с разнообразно значение, например *разновидност* може да обозначава не езиков вариант със собствена стандартна норма, а диалект или социолект (Липски 2008); при вариант, от друга страна, понякога се касае за *фонетичен* вариант (Алварес и Вилямисар 1999).

Руската школа в испанистиката се е консолидирала около употребата на въведения от Степанов термин *национален вариант*⁸, който отразява известната автономия на речта на всяка национална общност, без обаче тази реч да проявява съществени структурни различия от говорения език (Степанов 1976: 100). Самият Степанов употребява и *езиков вариант*, като изтъкваната причина за въвеждането на определението *национален* е отразяването на езикови и неезикови фактори (Степанов 1976: 101). За изследователя решаващият маркер на варианта е „обществената функция“: „езиковият вариант [...] обслужва нацията, докато диалектът – само част от националната общност“ (Степанов 1976: 102).

Всъщност Степанов назовава две от причините да избягваме употребата на термина *национален вариант*. На първо място, подобен термин би стеснил полето на лингвистичните проучвания: в търсенето на „социалната мотивация“ на езиковата вариативност, при анализа на „контекста на живота на общността“ (Лабов 1963: 273) изследванията биха придобили социолингвистичен характер и биха се вписали в направлението „вариантна социолингвистика“ (Виденев 2015: 1). Втората причина се корени във факта, че невинаги вариантът остава в „пределите на всяка национална общност“ (Степанов 1976: 100). От една страна – вариантът може да не е вариант на езика на цяла национална общност (както с квебекския френски), от друга – може да надхвърля националната общност (както при мексиканския вариант, който се говори от многомилionни и нееднородни маси в САЩ).

Последният случай привлича вниманието и на рускоезичните испанисти. Фирсова определя четири вида форми на съществуване на

⁴ Variedad.

⁵ Variante.

⁶ Variety.

⁷ Variant.

⁸ Национальный вариант.

испанския език, а именно: *национален вариант* (езикът, към който принадлежи вариантът, е официален в държавата; вариантът има собствена литературна норма), *териториален вариант* (езикът, към който принадлежи вариантът, е официален в държавата; вариантът няма собствена литературна норма), *териториален диалект* (диалектът е разпространен извън държавата на националния вариант, на който е диалект; диалектът няма собствена литературна норма) и *диалект* (с ограничено разпространение вътре в страната; диалект е на националния вариант на страната) (Фирсова 2007). Пак рускоезичен изследовател отбелязва, че испанският в югозападните щати на САЩ проявява признаци на *териториален диалект* (Михеева 2003: 16), като разглежда съществуването на „мексикански териториален диалект на испанския език извън пределите на Мексико“ (Михеева 2002: 8).

По този начин последните развития в рускоезичната испанистика сочат за налична проблематика при употребата на термина *национален вариант* за обозначаване на мексиканския вариант на испанския език. В допълнение названието *национален вариант* не е придобило популярност в испаноезичната лингвистика, като най-често се употребяват термини от типа *национален език* (Алонсо 1938), *нашия език* (Молина 2004), *езика на* (Мурило 2003), *испанския на*⁹ (Мартинес 2006) и прочие... Днес също се срещат най-вече *мексикански испански*¹⁰ (ДЕМ-КЕМК 2017), *испански на Мексико*¹¹ (Ердосова 2011), *испански език, говорен в Мексико*¹² (Рока Марин 2011). Сред тези формулировки предпочитаме *съвременен испански език в Мексико* като най-близка до испанските *език/испански на/в*¹³. Стандартната мексиканска норма се създава и съществува пълноценно на днешната територия на Съединените мексикански щати и в този смисъл мексиканският вариант несъмнено е *национален*. Същевременно диалекти на варианта може да съществуват извън пределите на страната¹⁴. Така, като де разглежда мексиканският вариант на испанския, не може категорично да се изключи диалект като този, разпространен в части на САЩ, посредством употребата на определението *национален*.

⁹ Idioma nacional, nuestra lengua, el idioma de, el español de.

¹⁰ Español mexicano.

¹¹ Español de México.

¹² El español hablado en México.

¹³ Idioma/español de/en.

¹⁴ Често се групират диалекти на територията на мексико с такива в сащ – напр. в югозападните щати (липски 2012:3).

Акцент

Друг термин, чиято възможна употреба в контекста на плурицентричността следва да бъде изяснена, е *акцент*. Във фонетиката и фонологията *акцентът*, или *ударението*, е супрасегмент, който „изпълнява произносително-организационни функции спрямо думата“ (Добрева 2009: 1). В чуждоезиковото обучение с *акцент* се обозначава резултатът от интерференция на родния език върху изучавания, позната като *негативен фонологичен трансфер*, като тази интерференция се среща само в устната реч (Фан и Йонгбинг 2014: 38). В социолингвистиката и диалектологията *акцентът* също е ограничен до речта, но може да служи както за обозначаване на диатопни различия, наблюдавани при сегментите или супрасегментите (ДЛЕ 2015: *acento*), така и за назоваване на отклонения от стандартната норма: *акцентът* придобива значение на символ на социален статус и идентичност (Мъгълстоун 1995)¹⁵. Тъй като вариантът има своя собствена норма, която представлява стандарт не само на звуковото равнище (а и на лексикално и граматично), обозначеното от термина *вариант* и това от *акцент* не съвпадат. В допълнение не намираме за удачна употребата на *акцент* както поради разнообразието на утвърдени значения, така и поради понякога пейоративната конотация, която придобива (в качеството си на девиация или от нормата на родния език, или от тази на чуждия).

Норма

Може би най-проблематично е използването на термина *норма*. Основната причина е, че всъщност става дума за два различни термина, две различни норми: *стандартна норма* и *фонетична норма* (Косериува).

Фонетичната норма е ограничена до звуковото равнище и е неразривна част от Косериувата дихотомия норма – система. Противопоставят се два плана – конкретен и абстрактен (на първична и абсолютна абстракция):

[...] могат винаги да се разграничат три вида характеристики според степента на абстракция или формализиране: 1) конкретните характе-

¹⁵ По сходен начин при съпоставяне между диалект и акцент последният се проявява като „езикова разновидност“ с особености, ограничени само до фонетиката и фонологията, а диалектът в допълнение има и граматични, а може и лексикални особености (Чамбърс и Труджил 1980: 5).

ристики, безкрайно разнообразни и вариращи, на наблюдаваните обекти; 2) нормалните характеристики, общи и повече или по-малко постоянни, независещи от специфичната функция на обектите (1-ва степен на абстракция); 3) характеристиките, които не могат да бъдат пренебрегнати, т.е. функционалните (2-ра степен на абстракция) (Косериу 1952: 36).

Може да се добави още един подтип, индивидуалната норма, като така разграничението е вече между конкретна реч, индивидуална норма, норма, система (Косериу 1952: 60).

По този начин фонологията е ограничена до системата, тъй като абсолютната абстракция, фонемата, оперира на ниво система. Важни са функционалните различия, а не вариации при действителното произнасяне на звука.

Фонемите се проявяват чрез „нормални фонни, които на свой ред се реализират в алофоните на речта“ (Кънчев 2009: 18), като така се предлага разграничаване на две фонетични дисциплини: алофонетика, която изучава индивидуалните и конкретни звукове – алофоните, и нормофонетика, изследваща първичните абстракции, фоните (Кънчев 2009: 20). Разбира се, подобно разделение не може да бъде абсолютно, тъй като фоните са и алофони (но не и обратното): „индивидуалната реализация може да съвпадне с нормата“ (Косериу 1952: 53).

Нормата в смисъла, вложен от Косериу, не отговаря на *стандартната норма*. Последната е стандарт, наложен от и в дадено общество, т.е. *социална норма* (Томсен 2006: 330). На звуково равнище стандартната норма най-трудно се поддава на прескриптивност и експлицитно кодифициране, като е задължително имплицитна и деонтична, т.е. *жива норма* (Андерсен 2010: 18, 27: 33). Отново Косериу ни предлага термин, който да ни послужи за дефиниране на нормата за нуждите на настоящото изследване: при плурицентричните езици стандартната норма обозначава приетото за *правилно* от носителите на даден вариант на езика. Проблематична е обаче модерната употреба на термина *правилно*¹⁶. Косериу разграничава правилното от *образцовото*¹⁷: първото е начин на изразяване, докато второто е образец за следване, като предупреждава:

„Консерваторите“, пуристите и по принцип онези, които са радатели за стриктна цялостност на езика, са склонни да приравняват приетото

¹⁶ Lo correcto.

¹⁷ Lo ejemplar.

за правилно със служещото за пример, като съответно и да не одобряват и да настояват за премахване на всяка употреба, която не отговаря на вида образец, който препоръчват и който представят като единствено „правилен език“. [...] „Либералните“ и „толерантните“ са склонни да приравняват служещото за пример с приетото за правилно, с това „как се казва“, и да твърдят, че всяка употреба е добра и приемлива [...] само заради това, че се използва („стига да се разбира“, т.е. стига да се окаже по-малко или повече ефективна за комуникацията) (Косериу 1990: 46).

Тъй като испанският е плурицентричен език с множество варианти и съответно – стандартни норми, и образцовото не е едно. Самият Косериу пише за „национални образци“¹⁸, като споменава британския и американския стандарт на английския език („един английски и един американски образец“), европейската и бразилската норма на португалския („за португалския – една норма [...] на Португалия и една бразилска“), както и множеството стандарти на испанския („такъв например е случаят на испанския на Испания и на испаноамериканските страни“) (Косериу 1990: 58). Косериувият термин *образцово* все още се използва от някои носители на иберийския вариант на испанския език за обозначаване на приложимото единствено и само за стандартната норма на въпросния вариант. Подобна употреба днес е неприемлива и силно критикувана от Морено де Алба: образцовото в съвременния испански език следва да се определя спрямо даден вариант и не може неевропейските варианти на испанския да се приемат за „повече или по-малко грешно“ отклонение от европейския вариант (Морено де Алба 1998: 2).

Образцовото е винаги правилно, но правилното не е образцово (Морено де Алба 1998: 1). В живите езици, какъвто е испанският, процесът на превръщане на правилно в образцово е непрекъснат (Мангадо Мартинес 2007: 42 – 43). Така за даден времеви отрязък *стандартната норма* представлява *приетото за правилно* – не което може да се каже, а което се казва *от носителите на варианта* – за които езикът в конкретния вариант е роден. По този начин се избягва опасността да се приеме само *образцовото* (което не е изключено, тъй като е *правилно*) за *правилно* или всички начини за изказване – за правилни. Към стандартната норма не спада чуждото, неприсъщото за варианта, неправилното (дори и то да е правилно за друг вариант в езика) – стандартната норма на мексиканския вариант не допуска *voz*

¹⁸ Ejemplaridades «nacionales».

(глас) да се произнесе като /boθ/, макар /boθ/ да е правилно спрямо стандартната норма на иберийския вариант. Същевременно към стандартната норма не спада и необичайното, *което може да се каже* и не е неправилно, но е типично само за определени групи от носителите на езиковия вариант. Социолектна вариативност при мексиканския вариант *señor* (господин) като /séno/ или диалектна проява, каквато представлява /bos/ за иберийския вариант, не принадлежат към стандартната норма.

Стандартът в един език зависи от признанието на носителите на езика, за които той е роден: така *правилното* се определя от носителите на варианта, за които езикът в конкретния вариант е роден. В противен случай се сблъскваме с опасността стандартната норма на един вариант да се определя спрямо тази на друг вариант, както когато испанец определя за неправилен *правилен* мексикански израз, при който глаголът е спрегнат в минало просто време¹⁹ (както е прието за правилно от мексиканските носители на испанския) вместо в минало перфектно време²⁰ (както е прието за правилно в Испания):

Неотдавна [...] един преподавател по испански език, родом от Мадрид, определи като неправилен следния израз на един студент „днес дойдох късно за закуска“²¹, като посочи, че правилният израз е „днес съм дошъл късно за закуска“²². Въпреки това същият израз (с „дойдох“) бе определен като правилен от един мексикански преподавател (Морено де Алба 1998: 1).

Заклучения

През призмата на Косериувите термини *норма*, *исторически* и *функционален език* разглеждаме термини като *акцент* и *вариант* в контекста на *плурицентричността* на испанския език. Така чрез анализа на основни терминологични постановки относно съвременния испански език в Мексико и неговата стандартна норма се включваме в процеса на усъвършенстване на терминологичния апарат, необходим за лингвистични изследвания на испанския език в Латинска Америка.

¹⁹ Pretérito indefinido.

²⁰ Pretérito perfecto.

²¹ Hoy llegué tarde al desayuno.

²² Hoy he llegado tarde al desayuno.

ЛИТЕРАТУРА

- Алварес и Вилямисар 1999:** Álvarez, A., Villamizar, T. *Las variantes fonéticas rurales del habla de la Cordillera de Mérida: ¿Cambio lingüístico o patrón de sexo?*. 1999. <https://www.academia.edu/1787356/Las_variantes_fon%C3%A9ticas_rurales_del_habla_de_la_Cordillera_de_M%C3%A9rida_Cambio_ling%C3%BC%C3%ADstico_o_patr%C3%B3n_de_sexo> (01.01.2019).
- Алонсо 1938:** Alonso, A. *Castellano, español, idioma nacional*. Buenos Aires: Universidad de Buenos Aires, 1938.
- Андерсен 2010:** Andersen, H. Living Norms // *From Poets to Padonki: Linguistic Authority & Norm Negotiation in Modern Russian Culture*. Bergen: Slavica Bergensia, 2010, 18 – 33.
- Бернардес 2012:** Bernárdez, E. Lenguas pluricéntricas. // *Rinconete*. 2012. <http://cvc.cervantes.es/el_rinconete/anteriores/julio_12/11072012_02.htm> (19.03.2014).
- Борего Нието 2007:** Borrego, Nieto, J. *La norma policéntrica del español*. 2007. <http://congresosdelalengua.es/cartagena/ponencias/seccion_3/31/borrego_julio.htm> (10.02.2020).
- Борхес 1928:** Borges, J. *El idioma de los argentinos*. Madrid: Alianza Editorial, 1928.
- Вершинина 2002:** Вершинина, Е. *Влияние субстратных и адстратных факторов на формирование лексики национальных вариантов испанского языка Кубы, Пуэрто-Рико и Доминиканской Республики*. [Vershina, E. Vlijanie substratnyh i adstratnyh faktorov na formirovanie leksiki natsional'nyh variantov ispanskogo jazyka Kuby, Puerto-Riko i Dominikanskoj Respubliki.] 2002. <https://rusneb.ru/catalog/000200_000018_RU_NLR_bibl_557268/viewer/> (10.03.2017).
- Виденов 2015:** Виденов, М. *За социолингвистичното направление и за направленията в социолингвистиката*. [Videnov, M. Za sotsiolingvistichnoto napravlenie i za napravleniyata v sotsiolingvistikata.] 2015. <<http://e-nasledstvo.com/index.php/2014-11-21-14-37-22/88-2015-09-10-09-42-38>> (19.10.2017).
- Де ла Мота и др. 2010:** De la Mota, C., Butragueño, P. M., Prieto, P. Mexican Spanish Intonation. // *Transcription of intonation of the Spanish language*. München: Lincom Europa, 2010, 319 – 350.
- ДЕМ-КЕМК 2017:** *Diccionario del Español de México. Corpus del Español Mexicano Contemporáneo*. México: UNAM, 2017. <<http://www.corpus.unam.mx/cemc>> (20.10.2018).

- ДЛЕ 2015:** *Diccionario de la lengua española*. Madrid: Real Academia Española, 2015. <<http://lema.rae.es/drae2001/srv/search?id=-NaKtOlBIGDXX2KbVUInD>> (20.09.2017).
- Добрева 2009:** Добрева, Е. *Увод в общото езикознание*. [Dobрева, E. *Uvod v obshtoto ezikoznanie*.] 2009. <<http://www.allfn.com/uchilishte-i-univeristet-vishe-obazovanie/%D1%83%D0%B2%D0%BE%D0%B4-%D0%B2-%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%B5%D0%BB%D0%BA%D0%B0-%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B5%D0%B2/>> (02.02.2017).
- Ердосова 2011:** Erdosová, Z. El español de México en los ojos de sus hablantes. Un estudio desde la sociolingüística y la dialectología perceptiva. // *Lengua y voz*. 2011, núm. 1, 57 – 81.
- Институт Сервантес 2017:** Instituto Cervantes. *Plan curricular del Instituto Cervantes: Niveles de referencia para el español*, 2017. <https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/plan_curricular/default.htm> (12.12.2019).
- Караско 1989:** Carrasco, F. *La variante mexicana de 'hasta' perspectivas diacrónicas y sincrónicas*. 1989. <<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=552851>> (12.12.2019).
- Косериу 1952:** Coseriu, E. *Sistema, norma y habla*. Montevideo: Universidad de la Republica, 1952.
- Косериу 1981a:** Coseriu, E. *Lecciones de Lingüística General*. Madrid: Editorial Gredos, 1981.
- Косериу 1981b:** Coseriu, E. Los conceptos de *dialecto, nivel y estilo de lengua* y el sentido propio de la dialectología. // *Lingüística española actual*. Madrid: Arco Libros, 1981, № 3, 1 – 32.
- Косериу 1990:** Coseriu, E. El español de América y la unidad del idioma. // *Actas del I Simposio de Filología Hispanoamericana*. Zaragoza: Universidad de Sevilla, 1990, 43 – 75.
- Косериу 1992:** Coseriu, E. Lingüística histórica e historia de las lenguas. // *Boletín de Filología*. Santiago de Chile: Universidad de Chile, 1992, № 23, 27 – 33.
- Кънчев 2009:** Kanchev, I. *Curso de normofonética y fonología españolas*. Sofia: Colibri, 2009.
- Лабов 1963:** Labov, W. *The Social Motivation of a Sound Change*. 1963. <<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00437956.1963.11659799>> (12.12.2019).

- Либерман 2009:** Liberman, M. *The Origin and the Progress of Linguistic Norms*. 2009. <<http://languagelog.ldc.upenn.edu/nll/?p=1167>> (20.10.2017).
- Липски 2008:** Lipski, J. *Varieties of Spanish in the United States*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, 2008.
- Липски 2012.** Lipski, J. *Geographical and Social Varieties of Spanish: An Overview*. 2012. <<http://personal.psu.edu/jml34/geo.pdf>> (12.12.2019).
- Мангадо Мартинес 2007:** Mangado Martínez, J. Norma idiomática y lengua oral. // *Las destrezas orales en la enseñanza del español L2-LE: XVII Congreso Internacional de la Asociación del Español como lengua extranjera*. Logroño: Universidad de La Rioja, 2007, 39 – 64.
- Мартинес 2006:** Martínez, A. *El español de la Argentina en contacto con lenguas indígena: estrategias etnopragmáticas*. 2006. <<https://www.redalyc.org/pdf/594/59401504.pdf>> (9.4.2020).
- Миндлин 2012:** Mindlin, M. *Language Variants in Legal Translation*. 2012. <<https://www.transcend.net/library/html/LangVarCourt.html>> (12.12.2019).
- Михеева 2002:** Михеева, Н. *Испанский язык на территории юго-западных штатов Америки*. [Miheeva, N. Ispanskij jazyk na territorii jugo-zapadnyh shtatov Ameriki.] 2002. <https://www.academia.edu/37595121/%D0%98%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%8F%D0%B7%D1%8B%D0%BA_%D0%BD%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B8_%D1%8E%D0%B3%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D1%85_%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2_%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F_> (12.12.2019).
- Михеева 2003:** Михеева, Н. *Национально-культурная специфика употребления языковых единиц в испанском языке на территории юго-западных штатов Америки*. [Miheeva, N. Natsional'no-kul'turnaja spetsifika upotreblenija jazykovyh edinit v ispanskom jazyke na territorii jugo-zapadnyh shtatov Ameriki.] 2003. <<https://cyberleninka.ru/article/n/natsionalno-kulturnaya-spetsifika-upotrebleniya-yazykovyh-edinit-v-ispanskom-yazyke-na-territorii-yugo-zapadnyh-shtatov-ameriki/viewer>> (12.12.2019).

- Молина 2004:** Molina, C. Nuestra lengua, nuestras lenguas // *El país*, 21.10.2004. <https://elpais.com/diario/2004/10/21/opinion/1098309605_850215.html> (9.4.2020).
- Морено де Алба 1998:** Moreno de Alba, J. *El lenguaje en este país: Lo correcto y lo ejemplar*. 1998. <http://archivo.estepais.com/inicio/historicos/90/18_cultura_lenguaje_alba.pdf> (20.10.2017).
- Мъгълстоун 1995:** Mugglestone, L. *Talking proper: the rise of accent as social symbol*. Oxford: Clarendon Press, 1995.
- Перес-Лянгада 2012:** Pérez-Llantada, C. *Scientific Discourse and the Thetic of Globalization: The Impact of Culture and Language*. New York: Continuum International Publishing Group, 2012.
- Рока Марин 2011:** Roca Marín, S. *El español hablado en México*. 2011. <<http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/19240#vpreview>> (20.11.2018).
- Степанов 1976:** Степанов, Г. *Типология языковых состояний и ситуаций в странах романской речи*. [Stepanov, G. Tipologia jazykovyh sostoyanij i situatsij v stranah romanskoj rechi.]. Москва: Наука, 1976.
- Томсен 2006:** Thomsen, O. Towards an Integrated Functionalpragmatic Theory of Language and Language Change: In Commemoration of Eugenio Coseriu (1921–2002). // *Competing Models of Linguistic Change: Evolution and Beyond*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing 2006, 307 – 337.
- Фан и Йонгбинг 2014:** Fan, J., Yongbing, L. The Impact of L1 Negative Phonological Transfer on L2 Word Identification and Production. // *International Journal of Linguistics*. 2014, vol. 6, № 5. <<http://www.macrothink.org/journal/index.php/ijl/article/view/6313>> (12.12.2009).
- Фирсова 2007:** Фирсова, Н. *Современный испанский язык в Испании и странах Латинской Америки*. [Firsova, N. *Sovremennij ispanskij jazyk v Ispanii i stranah Latinskoj Ameriki*.]. Москва: АСТ, Восток – Запад, 2007.
- Фирсова 1999:** Firsova, N. *Clasificación de las diferencias léxicas y semánticas entre el español peninsular y las variantes nacionales del español de América Latina*. Moscú: Universidad de la amistad de los pueblos, 1999.
- Хавранек 1964:** Havránek, B. *The Funcional Differentiation of the Standard Language*. 1964. <https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/131564/Books_2010_2019_071-2014-1_6.pdf?sequence=1> (20.10.2014).
- Чамбърс и Труджил 1998:** Chambers, J., Trudgill, P. *Dialectology*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004 (1998).

Яколева 2017: Яколева, С. *Мексика: лексикография и перевод.*

[Yakoleva, S. Meksika: leksikografija i perevod.]

<https://www.academia.edu/37716846/%D0%9C%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F_%D0%B8_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B4_M%C3%A9xico_lexicograf%C3%ADa_y_traducci%C3%B3n > (20.10.2014).